

Deltagar-kultur

- har vi det?

Det är klart att alla vill vara med - men på vilka premisser?

Var så god! Först en inventering av min ryggsäck av Deltagarkultur!

Barnet och egot Det första jag minns är en kraft - en mörk och tung längtan att upptäcka livets hemliga rum. Min första stora kärlek blev instrumentet och musiken, där känslorna kunde svalla och kaoset stillas. Det blev min egen värld i huset när jag stängde in mig i någon enskild vrå med min gitarr och lät musiken bearbeta frustration, maktlöshet och vrede. I detta odefinierade kaos anar jag något nytt, värt att söka och utveckla - En egen röst och uttryck.

Pedagogen Så kom stunderna när det kändes bra, då behovet växte att få dela med sig.. Första tanken blev inte att spela för andra utan att lära andra detta fantastiska – att spela och tolka. Dela med sig av nyförvärvad kunskap (matlagning, hanverk, jonglering, läsning, konst, gymnastik, idrott mm) – det var så familjen hemma fungerade och det var gratis, alla fick vara med och självklart kunde alla lära sig allt. Fanns ingen hemma som kunde lära så fanns det böcker att studera. En deltagarkultur var lika självklar som att vara en del av familjen. Gitarrläraren behövde avlastning och jag anställdes som 15-åring på Medborgarskolans gitarrkurser och fick tusenlappar (!) i lön varje termin.

Världsfreden Politiken fick sin tid och gemenskapen med dem som "ville något". Det var kampen mot Grekjunta och Vietnamkrig och tidens hopp; "om folk bara insåg de fel de begick så skulle de sluta med sina övergrepp och respektera varandra". Grekerna var många i Göteborg och de hade sin gemenskap i dikten, musiken och berättelsen. Vi bjöds in till festerna – befann oss i världens mitt och fick höra berättelserna om Lambrakis innan vi läste om dem i tidningarna. Vi blev de först studenterna som enligt gamla normer inte tog studenten – FNL-flaggan prydde flaggstången när vi promenerade ut i friheten och många avstod från studentmössan.

Valet Musiken tog tag i mig igen, gitarrlärare och inte socionom blev yrkesvalet och Ingesund var enda platsen i Sverige som då hade gitarrutbildning i klassisk gitarr. Där mötte jag den klassiska musiken och orkesterinstrumenten – en helt ny värld! Lockades börja spela cello och min nya längtan var att bli del av det fantastiska musikhav som symfoniorkestern skapade.

Gitarren (som i sig är en hel orkester) med en ensam gitarrist fick en tid dela rum med den blivande cellisten som sen blev operamusiker och blev kammarmusiker i den underbara ensemblevärlden i den professionella världen i en tid när happenings, elektronmusik och

nyskriven musik var ett självklart inslag i konstutövandet. När provokationer och attacker mot den etablerade konsten var en del av konsten samtidigt som det fortfarande i bygdegårdarna bjöds restaurangmusik och operettföreställningar med turnerande grupper.

Familjeförsörjare och samhällsmedborgare Så kommer en tid i livet när kärlek och barn överskuggar egot, när allt det där självförverkligandet vi kämpar med får banta ner sig och bli en del av familjepusslet. Då njuts livet ur ett barn- och familjeperspektiv; vi studerar godispapper och hundbajs på hemvägen och undersöker den nära omgivningens resurser av ljud, dofter och faror. Då blir vi gladeligen en del av civilsamhället och deltar i föreningarna som fångat barnen. Assisterar luciatåg, bakar bullar och bildar kommittéer. Mitt i allt detta var det för min del slut med det professionella musikerlivet och livet utanför trängde sig in i "den egna verkligheten". Det var slut på uppladdningarna, urladdningarna och turnévilan. Beträktaren, producentens tid var kommen och nu gäller plötsligt inte frågan om hur jag hanterar och förmedlar mina känslor till en publik utan; **Med vem, hur och när barn ska få del av musikens goda?**

Så står jag där åter som betraktare av livet; producenten, musikern och pedagogen - denna gång bland ett myller av barn och musikföreställningar, och försöker hitta vägar att **förmedla det, som en gång själv gav mig längtan att delta och vilja lära; Sökandet och längtan till livet.**

Kursen blir för mig en väg att pröva och kanske omformulera vad jag vill med "Barn och Ungdom" på Länsmusiken. Den Deltagarkultur jag önskar utveckla blir att hitta vägar för en större delaktighet i produktion och i urval av produktioner för personal och unga, samt en strävan att ge publiken lust och nycklar till eget skapande.

Jag synar några produktioner ämnade för Skapande skola med Camerata Nordicas musiker; Sångprojekt kring Astrid Lindgren och ett inspirationsprojekt för en liten landsortsskola "Liten klassisk Musikkavalkad"

Två frågor formulerade jag vid kursens början påverkad av vår första läsning;

1. Deltagarkultur, kan man sälja det?

För det är ju vad jag gör. Erbjuder och säljer produktioner och projekt till skola, barn och unga för ett från stat o region subventionerat pris. Samtidigt försörjer verksamheten en professionell kår av musiker/artister med inriktning barn o unga.

2. Hur ser jag på "mina" skolproduktioner från ett "Deltagarkulturperspektiv"?

? När och hur ska vi delta? Är det pedagoger eller konstnärer som ska arbeta med barnen?

Om KULTUR och DELTAGARKULTUR

Kultur för mig är människans väg att hantera känslor och forma sin identitet.

Den har sitt eget kretslopp i en ständig process. En medfödd självbevaringsdrift vars energi är **Längtan/begär - Sökandet för att hitta uttrycket – Få inspiration och ta del av – Samspel, publik och gemenskap – Skapa eget – Längtan/begär – söka nytt osv.** Min metafor av kultur; Ljuset som vilar i mörkret, Diamanten i den svarta stenen förvandlas under kursen mer åt ett Turning Torso i en ständigt föränderlig värld.

Johan Fornäs utreder kulturbegreppen i boken KULTUR (Liber 2012).

Kultur som odling – Ontologiskt

Kultur som kollektiv livsform - Antropologiskt

Kultur som konstnärlig verksamhet - Estetiskt

Kultur som meningsskapande – Hermeneutiskt

Konstaterar då att min och vår läns kultursamverkan under åren haft varierat focus på de olika Kulturbegreppen. Vid millenniets början var tyngdpunkten i vårt budskap det ontologiska, kanske påverkat av Kalmar Läns Museum och deras satsning på att få bli nationellt centrum för kulturmiljöpedagogik. Då lyssnade vi på föreläsningar till bilder av små växande bebisar i krukor som vi odlar och vattnar med kulturarv för att ge dem verktyg att leva. **Verktyg och Nytt** var argumentet för kulturaktiviteter. Några år senare dominerade en antropologisk mångfaldsutmaning med världsmusik och kulturrock där 70-talsrenässans och tron på en framtida samhörighet styrde. 2007 var det Mångkulturår med många roliga satsningar som ibland kunde ha en politisk touch. Vi lockade med **ökad förståelse** för andra kulturer och nya spännande berättelser.

Idag talar vi om resultat och **ökad måluppfyllelse** i samarbetet med skolan.

Men oavsett nyttan av det vi bjuder finns alltid en kärna - den estetiska; *"Mänskliga artefakter som höjer sig över den vardagliga nyttan ut i en symbolisk sfär av fiktion och fantasi"* (Fornäs) som hela tiden ligger som bas i min och vår institutionella kulturvärld. Jag får många gånger för mig själv tänka konst för att beskriva det jag tidigare kallat kultur. Samtidigt vill jag inte definiera konst som "finkultur", eftersom status och tillgänglighet är något föränderligt, eftersom dagens globala verklighet introducerar andra världar än den västerländska och att i de ungas värld redan finns otaliga verkligheter och stor erfarenhet genom allt som finns tillgängligt i digitala världar.

När Fornäs presenterar det Hermeneutiska begreppet, känner jag igen mig igen; kulturen som en ständigt pågående process. *"Andlig odling, etniska gemenskaper och kulturlivets materiella artefakter ses ofta som ett ackumulerat och trögrörligt traditionsbestånd men utifrån ett hermeneutiskt kulturbegrepp kan man inse att likväl som det kulturella alltid utgör*

ett samspel mellan artefakter och idéer så bygger det också på en dialektik mellan nedärvda traditionsförråd och nyskapande kreativitet". För barn och ungdomskulturen passar Fornäs definition av estetisk kultur i ett vidgat begrepp *"mänskliga aktiviteter som rör estetisk omformning och skönhets njutningar som inkluderar populärkultur, underhållning och vardagsestetik"*. När jag här placerar barnkulturen vill jag komplettera med Pierre Bourdieus kultursociologiska analys "Kulturellt kapital kan omvandlas till ekonomiskt kapital." för att understryka vikten av att få tillgång till olika kulturella världar.

Så till upprinnelsen till begreppet **Deltagarkultur**; 2004 presenterades enligt Wikipedia begreppet i en artikel ur Interacting Arts #2 "Åskådare eller deltagare Får du välja? "För att ett verk ska kunna betraktas som deltagarkulturellt måste deltagaren kunna producera suggestioner. Steget från åskådande till deltagande betyder att kulturen demokratiseras då makten över suggestionsmedlen fördelas bland fler. Deltagarkulturen innebär att deltagarnas produktion av suggestioner påverkar vilka suggestioner de får tillbaka, vilka de suggestioner de andra deltagarna uppfattar och hur deras möjligheter till fortsatt agerande påverkas" .

Fyra år senare utkommer boken *"Deltagarkultur"* skriven av, Kristoffer Haggren, Elge Larsson, Leo Nordwall och Gabriel Widing (tillika chefredaktör för ovan nämnda skrift) från kulturkollektivet Interacting Arts. Jag provoceras av formuleringar jag möter i boken.

Deltagarkulturs deltagande kräver att gränsen mellan kulturvärldens sändare och mottagare omvärderas och upplöses. Åskådarkulturens "Se men inte röra" är bokens avskräckande exempel på avgrunden mellan kulturlivets producenter och konsumenter. Under min läsning dyker frågorna upp; Finns det i deltagarkulturen en risk för konflikt mellan professionella och amatörer (i frågan vem som ska få betalt och vem som ska betala)? Är deltagarkultur tänkt som en professionell verksamhet finansierad av t.ex. Kulturrådet eller Marknaden eller är det en fritidssysselsättning där civilsamhället engageras och varken konsulter eller konstnärer avlönas? **Har konstnärlig verksamhet och tillägnad kunskap ett värde som ska betinga lön eller ska det betraktas som talang som man förväntas inspirera sin omgivning med?** I mitt arbete träffar jag många hårt arbetande frilansare i olika åldrar som reser kors och tvärs över landet för att inspirera och engagera skolbarn med sina föreställningar och konserter "live". Efter föreställningen flockas barnen ofta för att kolla in och förhöra sig om instrument, övning, "hur länge har du spelat?" och annat – mycket se, höra och röra helt enkelt?

Att arbeta som professionell konstnär är också att vara en del av samhället med ekonomi, familj och barn (inte bara som exotisk flyttfågel eller gästarbetare) och här behöver samhället ge utrymme för arbetsro och konstnärlig utveckling, dvs en tröghet i föränderligheten så att kulturen inte bara blir att arbeta i korta projekt. Då behövs kanske ändå institutioner?

Deltagarkultur, kan man sälja det?

Ska vi utbilda konstnärer, musiker och kulturarbetare?

Ska vi anställa konstnärer som skapar konst o scenkonst med hjälp av, eller inom institutioner, och med försörjningen tryggad visar upp konst till inspiration för och tillsammans med alla "vanliga" kreatörer och konsumenter i alla åldrar?

Eller riskerar den professionella kåren att mura in sig själva i ett urval av upphöjda "Konstens Hus" med trygghetsavtal och livstidsanställningar som hindra nya generationers inflytande och aktiva medborgares deltagande?

Vill vi bevara konst och kulturarv i kanoner och samlingar som våra samlade erfarenheter för folket eller kanske kapa banden med tidernas kulturarv och fånga den nya tidens konst/speltrend och aktuella frågor hos allmänheten? Eller kanske vara den ständigt provocerande "Bruna tavlan" med elitistisk karaktär, för "verklighetens folk"?

Begreppet *Deltagarkultur* som det analyseras i boken saknar konstens inre kärna med olika språk som en levande kraft. Människans längtan och vägar att hantera känslor och obegripligheter. Boken beskriver mer en social längtan, experimenterande, kommunikation och nyfikenhet som människor tillfredsställer genom att förutom rollspel och virtuella världar (som dominerar författarnas bild av deltagarkultur) kanske delta i en kör, musikgrupp, amatörteater eller skapa festivaler och happenings. Själv har jag starka upplevelser av happenings på 70-talet och lockelsen att få spela i en orkester avgjorde också mitt yrkesval. Åskådarkulturens passiva konsumenter som beskrivs i boken känner jag inte igen. Det som beskrivs påminner mig mer om en artig församling som går till kyrkan för att de vill visa att de är trogna sin herde.

Med åskådarkultur räknas det mesta från hemmets TV och det allmänna utbildningsväsendet till konserter, utställningar och idrottsevenemang och **åskådare uppstår** ofta när människogrupper **vill ta del av** events och olika spännande händelser. Även om det idag inte är halshuggningar och gladiatorspel utan olyckor, tävlingar och idol events eller möjligheten att även som publik få vara en del av föreställningen som lockar (Chansen att få njuta upplevelsen att få vara på plats med den spännande möjligheten att samtidigt fångas av en TV-kamera). Få vara en del av det pågående livet – Jag syns alltså finns jag (*René Descartes*)!

Det är kanske inte åskådandet i sig som författarna i *Deltagarkultur* främst vänder sig mot, utan tillståndet när mottagaren upplever att verken skapats i syftet att ge hen en tänkt upplevelse och frustrationen uppstår att hon/han kanske inte får säga sin mening eller förstår att tolka "rätt" - "Som åskådare ska du tacka och ta emot".

Samma frustration som låg bakom Göran Hägglunds uttalande om "verkighetens folk" (2009) som bara vill ha konst som "föreställer något" och inte "bruna tavlor".

Jag tror att problemet är murarna kring det som kallas "finkultur" (bara ordet är en mur i sig) och rädslan för att inte förstå konstens budskap eller sakna talang. För mycket som tidigare bara fanns att se för några utvalda, är idag tillgängligt om än inte alltid "live", och en personliga upplevelsen är alltid rätt eftersom konsten har sitt eget språk (precis som kulturvetarna och recensenterna). Och väldigt många av "verklighetens folk" vågar säkert njuta av det som kallas finkultur och nutida konst om de får ta det till sig utan att behöva redovisa sina kunskaper i konst/musikhistoria och beskriva vad de ser eller hör. Upplevelsen berikas förstås om man får en ingång i "språket" men möjligheten finns alltid att hitta kvaliteter utifrån sin egen erfarenhet och kanske ta den populärvetenskapliga vägen. *"Deltagarkulturens fulla potential realiseras först när den övertar och överskrider konsternas scener och rum – när varje ögonblick fullbordas i kroppslig närvaro och kommunikativ improvisation."* avslutar texten i *Deltagarkultur och sammanfattar* tre förslag på allomslutande kultur; Levande rollspel, Revolution och **KARNEVAL!**

En kollektiv upplevelse i form av total kroppslig närvaro och kommunikativ improvisation är förstås ett "Hallelujah Moment" för varje regissör, publik eller artist, men om det med ovanstående citat också menas att underkänna professionella konstnärer och stänga konsertsalar, klubbar, operascener och teatrar blir det mer att rasera än utveckla och nya lokaler måste också betalas.

Visst behöver vårt individbaserade samhälle utveckla deltagarkultur både generellt och i kulturlivet. Kritiken mot kulturelitens smala kontakt med allmänhet genom piedestaler och murar, ensidigt utbud och amatörernas krympande skara, är inte helt utan berättigande och säkert hämmande för den konstnärliga utvecklingen. Men medvetenheten och debatten påverkar förhoppningsvis kulturutvecklingen och motiverar vår insats för att inspirera och påverka unga människor till kulturaktiviteter.

Det är kanske ingen tillfällighet att det i dag är allt fler ungdomar som väljer estetiskt program på gymnasiet. Jag tror inte flertalet "Esteter" på gymnasiet väljer linjen för att de räknar med att försörja sig som artister utan i första hand för att testa sin kapacitet och hitta sig själv och sitt uttryck. Det är kanske det våra författare menar med *"att bli konsekurerad, upphöjd till producent av suggestioner är många konsumenters dröm"* *"att forma verkligheten i stället för att bli formad av den"*. Något alla människor behöver få vara med om. Det vill jag att de ska få uppleva redan som barn o unga och bära med sig genom livet.

Åter till Karnevalen, som en allomslutande deltagarkultur. ”Den grundläggande karnevalskärnan (i medeltidens karnevalskultur) är varken en rent konstnärlig form eller ett skådespel och tillhör generellt sett inte konstens sfär. Den tillhör gränslandet mellan konst och liv. Den är faktiskt livet själv, format utifrån lekens princip.

Detta citat av Mikhail Bakhtin hittar jag i Maria Øksnes bok *”Lekens flertydlighet”* (2011). Hon summerar själv ”Karnevalen är på många sätt dialogiskt deltagande där deltagarna är uppfångade, uppslukade av något”. Det stämmer bra med Deltagarkulturen när jag kan placera kreativitet/lek i den i stället för konstnärlig verksamhet. Boken *”Lekens flertydlighet”* är skriven för att sopa bort invanda föreställningar och få fram att det finns andra sätt att tänka och tala om barns lek, än ett rådande nytto/lärooperspektiv. Øksnes oroas av hur leken underställs planerad tid och den frihet barnen tidigare haft att leka och skapa sina egna rum försvinner och understryker vikten av barnens perspektiv med kopplingen lek-erfarenhetsbildning. Hon nämner Johan Huizinga´s teori om ”homo ludens” (1955) den lekande människan. Att Människans kultur inte började med behovet av arbete – den började med språk, dans, skratt, härmning, ritualer och flera olika former av lek. En teori som bekräftas i en film om ”jordens snällaste apa” som med 40.000 år gamla fynd i södra Afrika presenterar en teori om att just symboliskt tänkande och samhörighet med musik och dans var en stark överlevnadsfaktor hos de första människogrupperna (Sändes i TV september 2012).

I leken frodas kreativiteten, fantasierna och idéerna som vi bär med oss och använder när vi blir vuxna, vare sig vi är konstnärer eller får annan profession. Øksnes citerar också Gadamer ”om leken som inte kan planeras utan kommer över oss” (jag tolkar Inspiration) och Mihaly Csikszentmihalyi om ”flow” den punkt där deltagarna lever ut sina optimala förmågor och ökar känslan av att bemästra och ha kompetens och färdighet (jag tolkar artisteri). Slutligen Davil Elkind (The hurried child 1984) om dagens barn som har bråttom att växa upp och som är belastade av rädsla för att inte prestera något tillräckligt snabbt. Allt detta är för mig mänskligt gällande för alla åldrar och en beskrivning jag känner igen som kreativitet och ingredienser i konstnärligt skapande.

Øksnes beskriver barnet som hittar leken hur mycket vi än försöker organisera deras tid. I leken träder barnet ständigt ut ur sig själv och experimenterar, både ensamt och tillsammans med andra barn med sina egna bildningsmöjligheter genom att vara en annan än sig själv. En sådan lek är en relation vi går in i, där aktiviteten är ett mål i sig; Att existera som människa. Det lugnar mig verkligen och stämmer bra in på mina egna minnen av barnet, som jag inte har gjort mig av med utan finns med och berikar mitt liv och bevarar ”mitt nyfikna jag”.

Hur ser jag nu på "mina" skolproduktioner från ett "Deltagarkulturperspektiv"?

En bok som också berör min naiva livssyn och mitt arbete som "säljare" av skolföreställningar är Mats Alvesson "Tomhetens Triumf". En dystert bild av nollsummespelet i framgångssagor av vår tid. En dystopi om vårt överexploaterade samhälle där alla kämpar om att synas och få vara bäst Där marknaden/populariteten bestämmer företagets och produktens värde och inte innehållets kvalitet. Boken beskriver något som känns otäckt bekant. I avsaknad av stimulans söker man det grandiosa. För att skapa trovärdighet i det grandiosa skapas illusionsnummer. Gallupundersökning, presskonferens, iscensatta händelser i stället för verkliga händelser är det som rapporteras och vi får en inflation som sprider sig på alla plan. Skenvärlden /Hyperverkligheten prioriteras framför verkligheten och sist placerar vi ideologin. Han säger "Vi deltar alla i apspelet och det har han rätt i, för hur mycket vi än talar om alla konsternas höga värden så påverkas vi av jakten på erkännandet och populariteten. Bara känslan av att i ett stressat läge prioritera förpackningen före innehållets kvalitet. Eller Fornäs igen; "Genom design, reklam och sponsring tycks Kulturlivet bli alltmer marknadsberoende samtidigt som industrin blir mer uppmärksam på estetiska faktorer."

Men det är här vi behöver konsten för våra gemensamma drömmar. Det är här vi särskilt behöver konstens inre rum?

Nu är det ju inte Deltagarkultur jag säljer utan föreställningar och konserter till skolor och förskolor för subventionerade priser. Men jag påverkas förstås av den kurs vi arbetat oss igenom och jag ska avslutningsvis försöka granska min verksamhet utifrån perspektivet Deltagarkultur.

När jag sammanställer mitt skolutbud tar jag i första hand hänsyn till grupper jag hört och sett göra bra föreställningar och konserter. Produktioner jag har hört från kollegor fungerar ute i skolorna, eller fått förfrågan om från länet. Programmen får gärna ha ett budskap eller en problematisering som barnen kan hänga upp sitt lyssnande på och när det gäller musik så handlar det ofta om känslor. Men programmen ska också representera olika genrer/stilar. Det ska finnas produktioner för den stora salongen och för klassrummet/lekhallen. För den generösare plånboken och för den tunna. Kanske också något avsett för vidare arbete i klassrummet. Artisterna ska helst ha en hyfsad genusfördelning så att inte alla tjejerna spelar för den unga publiken och killarna för högstadiet. Ibland möter jag färdiga produktioner, ibland artister som har idéer och vill spela för barn och ibland musiker vars musik är något vi tycker skolan behöver.

Vi använder oftast frilansare (från Sverige och även utlandet) men vi använder också vår orkester Camerata Nordica och ibland enskilda musiker däri från som vi utvecklar program med.

När det gäller Skapande skola gör jag också en sammanställning på förslag, om kommunerna efterfrågar det, men ibland är det också vi som får frågan om vi kan realisera deras idéer. Då blir det en tätare kommunikation med skolorna och vi kan ha förberedelse och uppföljning. Här finns definitivt en möjlighet att utveckla deltagarkultur.

Jag tittar på två exempel med våra egna musiker på produktioner som har möjlighet att utveckla en deltagarkultur om skolorna känner att de har tid att delta i det.

Astrid Lindgren konsert med allsång som är en ganska stor produktion där vi först erbjuder förberedande samråd och planering med lärarna och därefter besöker en musiker/körledare (Torbjörn Westman) klassen. Startar upp klasskören, övar sånger och för projektet framåt. Kompletterar med ett nytt besök som dessutom blir en förberedelse till avslutningskonserten. Idén med detta projekt är ju samsången och inspirationen från Astrid Lindgrens sånger och sagofigurer (även om eventuella instrumentalister förstås får spela med orkestern på några av låtarna). Projektet kan pågå från ca 3 månader upp till ett läsår. I sin enkelhet blir avslutningen en allsångskonsert med klasser som avlöser varandra på scenen för att sjunga sin valda sång (Det har hittills inte varit något problem med att klasserna väljer samma sånger). Allt under ledning av Torbjörn Westman. Förutom alla körsångarna får klasserna fylla upp konsertlokalen genom att bjuda in egen publik. Sångerna är en fast variabel men urvalet är så stort att det för barnen kan bli en resa i att lyssna, pröva att sjunga och sedan välja sång.

Formen lika så, med två klassrumsbesök och en avslutningskonsert. Men variablerna är förstås oändliga för hur klasserna kan utveckla projektet med barnen, lärarna, föräldrar och publik och om de sedan ska skriva egna visor eller göra nya sångprojekt osv. Hur orkestern ska uppträda och hur de vill uppträda, om de ska spela något annat än visorna, osv. Men konserten är förstås en form av åskådarkultur med deltagare som under konserten förbundit sig att på något vis delta i på scenen bland andra sjungande barn.

Jag skickade ut följande enkla frågor till berörda klasser i projektet men förra terminen, när projektet var i Kalmar, fick jag bara några enstaka svar och några glada kommentarer om ett roligt projekt så denna termin, då projektet var i Oskarshamn, klarade jag bättre av att följa upp mina utskick och få in lärarnas svar på mina frågor;

Tycker du som lärare att "dina barn" har fått vara med och påverka i detta projekt? Enskilt? Som grupp? Tillsammans med lärarna?

Vet du om barnen själva känner att de fått lust eller kunnat påverka utvecklingen av projektet?

Tycker du själv att du haft möjlighet att påverka projektet?

På vilket stadium? (Valde projektet? Inför/ Under klassrumsbesöken? Inför/Under avslutningen)?

Finns det något du skulle vilja tillföra eller ta bort i vårt upplägg?

**Har projektet givit klassen/dig något du skulle kunna använda även i framtiden?
Övriga kommentarer?**

Svaren från lärarna i Rödsleskolan (8 klasser år 1-3) var följande:

Påverkan?

"Ja, mina elever valde t o m en låt som inte fanns med på låtlistan.
Barnen fick bestämma vilken låt de skulle sjunga.
De har fritt fått välja sång, hur de skulle agera, klä ut sig.
De har röstat fram sången.
Barnen bestämde sång och hur de skulle tacka för applåderna."

Känt lust och kunnat påverka projektet?

"Jag tror att barnen upplever att de kan komma med ideer och att de blir lyssnade på.
Vi tror att de var mycket nöjda och stolta. Dock nervösa!."

Har du själv kunnat påverka?

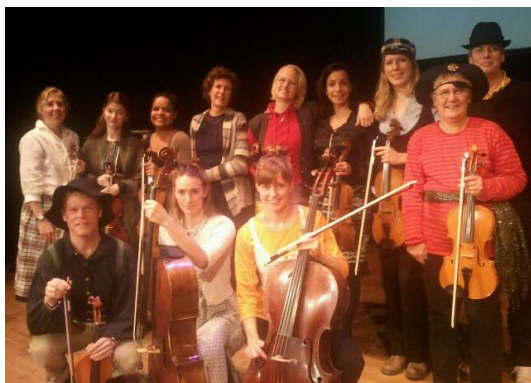
"Vi hade säkert kunnat påverka mer om vi hade velat. Men vi tycker att upplägget med Camerata Nordica har fungerat mycket bra och har därför inte känt behovet.
Vi valde projektet.
Ja, hela tiden."

Tillföra eller ta bort?

"Nej, hela projektet var roligt och engagerande.
Vi skulle vilja ha projektet flera gånger!
Publiken kunde ha uppmanats att sjunga med mer.
Vi är nöjda.
Det var kul."

Övrigt

"Det har varit roligt att vara med och få besök av Torbjörn i klasserna.
Torbjörns övningar med klassen var fantastiskt bra! Det skulle vi önska att vi fick uppleva med fler musiker oftare.
Det var kul."

Bifogar också några svar från höstens Kalmarprojekt "Mina elever fick välja på två sånger att sjunga. De fick vara med och bestämma hur vi skulle göra rörelser till sången. Det var ett trevligt projekt som vi är glada att vi fick medverka i (Karl-Oskarsskolan år 2). Mamma till Love som går i 2 A på Västra Funkaboskolan " Jag ville bara tacka dig (Torbjörn Westrman) för det fantastiska arbete du har lagt ner med barnen inför konserten. Det har varit en stor och viktig händelse för Love som stolt sjungit och berättat hemma. Det var så härligt att se klassen på scen!"

*Eleverna röstade om de skulle gå upp på scenen eller inte. Beslutet blev ett nej./***Tror du att barnen själva känner att de fått lust eller kunnat påverka utvecklingen av projektet?** *Det var svårt för eleverna att svara på den frågan./ Jag valde projektet för att vi har haft Astrid Lindgren som tema i klassen. Torbjörn spelade de sånger som vi ville träna på, när han besökte oss./ Vi har använt Cd:n och tittat på och lyssnat på Camerata Nordicas instrument. (Särskolan år 5-8 Vasaskolan)*

Min summering blir, att för att utveckla en Deltagarkultur måste vi få en kedja av samarbetspartner som lägger tid och tanke på att göra projektet till "sitt". Lärarna behöver vårt förtroende och få känna att vi litar på dem. Lärarnas stöd behöver i sin tur både Torbjörn och eleverna för att utveckla elevernas deltagande. Genom att lärarna överlåter ansvaret för produktionen till mig och Torbjörn får de möjlighet att skapa en fri diskussion i klassen om vad och hur de vill genomföra projektet, för att sedan presentera och diskutera med Torbjörn. Rödsleskolans elever tyckte att förskoleklasserna skulle lyssna och 50 förskoleelever fick åka med till konserten samt 120 föräldrar/syskon som kom och lyssnade under skoltid (totalt 370 (!) lyssnade i salongen). Det blev ett nytt spänningsmoment för barnen när deras framträdande åhördes i en full salong. "Det var ingen som hade berättat att det skulle vara en riktig publik!" (men det visste ju inte vi heller förrän förfrågningarna kom).

Mitt andra exempel är vad som händer när en konstnär/musiker Géza Polónyi går in i en klass med sin fiol och utvecklar lärarens idé och sin till att bli en konstnärlig "kick" och idégivare för eleverna. Eleverna lyssnade på "klassisk musik" några månader innan Géza besökte klassen (lärarens initiativ) och Gézas del var tänkt att inspirera eleverna till att använda musiken när de senare i vår ska arbeta med dockteater. Elevernas favorit låt visade sig vara temat ur Haydns pukslagssymfoni så detta blev utgångspunkten. Därför skickade vi ut lite material om hur man gör rondo och variationer i musiken där vi använde "lilla snigel" som liknar Pukslagstemat och en text för att sjunga "fågelfångarvisan" (eftersom de hade lyssnat på Trollflöjten). Géza besökte klasserna var och en för sig. Ensam och med sin fiol lekte han sig fram i melodier barnen lyssnat på och försökte locka ur dem idéer och önskemål inför kommande besök när de skulle få en liten kvartettkonsert. Han gav dem också lite uppgift om att hitta på variationer i "snigel/pukslagstemat". Stråkkvartettbesöket några veckor senare blev en härlig konsert där läraren berättar "Géza hade verkligen fångat upp elevernas idéer och använde musik de kände igen sig i" och alla barnen fick med spänning invänta och slå pukslaget i den långa variationen som blev en "jordenruntresa" med elevernas olika nationsbakgrund. Lärarna berättar att barnen ivrigt efterfrågar ett nytt besök av Géza (som ju från början inte är planerat men vi kanske ändå bjuder på) för en fortsatt djupdykning i deras påbörjade musiklektion som ju också är ett skolarbete. Enligt läraren var förutom personen och konstnären Géza den stora upplevelsen att höra fiolen och senare kvartetten "live". "Det låter så stort och verkligt, det är mycket bättre än på skiva"

Har vi då lyckats med att skapa en deltagarkultur inom dessa "snäva ramar" klassisk musikprojekt med en orkesterviolinist? Ja, jag tycker det; Géza lyckas få eleverna att känna att deras insats är viktig, att han är intresserad av deras medverkan och att han inte själv har facit utan verkligen försöker omsätta deras idéer till ett sammanhang i den form han lovat dem konserten. Han lyckas också hitta gemensamma nämnare med populärmusik som barnen är bekanta med och han blandar in i denna "Lilla klassiska Musikkavalkad".

Kan vi sälja detta? Ja, egentligen vill jag sälja detta. Men utan grandiositet och blankt omslag som dessutom kräver lärarnas engagemang inom ett område de kanske upplever som "djupt vatten" är det kanske inget som skolorna i gemen vågar åta sig? I ovanstående exempel hade vi små klasser på ett 20-tal elever med lärare som ville få in inspiration i klassrummet. En dialog redan från begynnelsen och inget färdigt "paket".

Var inte rädd för mörkret ty ljuset vilar där

Var inte rädd för mörkret som ljusets hjärta bär

(Erik Blomberg)

http://karin-rehngqvist.se/listen/Var_inte_radd_for_morkret.mp3

Litteratur

Deltagarkultur Korpen 2008

Tomhetens Triumf, Mats Alvesson Liber 2011 (1:a utg 2006)

Lekens Flertydighet, Maria Øksnes Liber 2011

Kultur, Johan Fornäs Liber 2012

Det barnliga Manifestet, Helena Granström Ink 2010

Nomadologin, Deleuze, Gilles m fl Skriftserien Kairos nummer 4 Raster Förlag

Oskarshamn 8 april 2013

Katarina Malmberg

Producent Barn o ungdom Länsmusiken

(samt cellopedagog och cellist)